

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEMOKRATİK ÖĞRETMEN NİTELİKLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

*İsmail Hakkı DEMİRCİOĞLU, Celal MUTLUER, Ebru DEMİRCİOĞLU
KTÜ, Fatih Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Trabzon.*

Özet

Demokratik nitelik ve becerilerin öğrencilere kazandırılmasında, sosyal bilgiler öğretimi çok önemli bir yer tutmaktadır. Bu çerçevede, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitimleri aşamasında, demokrasi, demokrasi eğitimi, demokratik nitelik ve becerilerin öğrencilere nasıl kazandırılabilceği gibi konularda aday öğretmenlere eğitim verilmelidir.

Bu araştırmanın amacı, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi sosyal bilgiler programında bulunan öğrencilerin, demokratik öğretmen hakkındaki düşüncelerini ortaya koymaktır. Çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği programı öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma nitel bir yaklaşımla gerçekleştirilmiş olup, programın son sınıfında okuyan bütün öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak, açık uçlu sorulardan oluşan bir anket uygulanmış olup, ankete 50 sosyal bilgiler öğretmen adayı katılmıştır. Açık uçlu sorular analiz edilerek kategorilere ayrılmıştır. Elde edilen verilerin ışığı altında, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik öğretmen olmak için yeterli bir eğitim almadıkları anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Demokratik Öğretmen, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları

THE PERCEPTIONS OF THE SOCIAL STUDIES STUDENT TEACHERS ABOUT DEMOCRATIC TEACHER

Abstract

The social studies teaching plays an important role to transmit knowledge and skills concerning democracy to students. For this reason, social studies student teachers should be given education about how to teach and transmit knowledge of democracy and democratic skills. Besides this, social studies student teachers should also be taught attributes of democratic teacher.

The purpose of this paper is to examine perceptions of 50 social studies student teachers who are the final year students of social studies teacher education department of Fatih Faculty of Education at Karadeniz Technical University. A qualitative approach was used in this research to illuminate student teachers' perception about democratic teacher. Data was gathered an open-ended questionnaire. In the light of gained data, it seems that social

studies student teachers do not given an adequate education about democracy education and democratic teacher.

Key Words: *Democratic Teacher, Social Studies, Student Teachers*

1. Giriş

Öğretmen, eğitim sisteminin en önemli unsurlarından birisidir. Eğitim sisteminin bu temel unsuru, öğrencilerin akademik hayatta ve yaşamda ihtiyaç duydukları bilgi, beceri ve tutumların geliştirilmesinde anahtar rol oynamaktadır. Öğretmenin bilgi ve beceri kazandırma görevinin yanında ön plana çıkan diğer önemli bir yönü ise, duyuşsal değer ve niteliklerin geliştirilmesinde model olmasıdır. Bu açıdan öğretmenler, evrensel ve toplumsal değer ve niteliklerin geliştirilmesinde de anahtar konumdadırlar.

Demokratik bilgi, beceri ve tutumlar, çağımız eğitim kurumlarının ve öğretmenlerin, öğrencilerinde geliştirebilecekleri unsurların başında gelmektedir. Başka bir deyişle; demokratik olmak ve bu değerleri öğrencilerine aktarmak nitelikli öğretmenlerin özellikleri arasına girmiştir. Bu çerçevede, demokratik nitelik ve özelliklere sahip olan öğretmenler, öğrencilerin demokratik bilinç ve anlayışının gelişiminde rol oynamalıdır. Okul ortamı içerisinde, demokratik değerleri bir yaşam biçimine dönüştürmüş bireylerin yetişmesi, ancak bu değerleri benimsemiş öğretmenlerle mümkündür. Öğrenenler, pek çok davranışı çevrelerinden gözlemleyerek öğrendikleri için, demokratik değerleri benimsemiş öğretmenler, öğrencilere örnek olmalıdır (1).

Öğretmen Davranışlarının Demokratikliği

Okullardaki eğitim ortamları, demokratik nitelik ve becerilerin geliştirilmesi açısından çok önemlidir. Demokrasiyi bir yaşam biçimi olarak seçen toplumların, aynı yaklaşımı eğitim kurumlarında da uygulaması gerekir. Öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve düzeyine uygun olarak hazırlanmamış eğitim ortamlarında, belirlenen kazanımların öğrenciye kazandırılması mümkün değildir. Bu çerçevede, demokratik bir toplum yaratılmak isteniyorsa, başta öğretmenlerin demokratik ortamı yaşaması, demokratik tutumları benimsemesi ve gösterdikleri demokratik davranışlarla öğrencilere örnek olması gerekmektedir. Çünkü demokratik tutum ve davranışları kazanmada öğrenciler, öğretmenin sınıf içindeki sözlerinden çok, onun sınıfta ne derece demokratik, hoşgörülü ve eşit davrandığından etkilenirler. Başka bir deyişle, öğretmenin demokratik bir tutum içinde olması, öğrenciye demokratik davranış geliştirmede uygun ortamlar hazırlar (2).

Sınıfın doğal lideri olan öğretmenin demokratik olması esastır. Demokratik öğretmen, sınıfta bulunan kişilerin ihtiyaç ve arzularını en üst düzeyde karşılayan ve aynı zamanda, sınıfın amaçlarına en üst düzeyde ulaşılmasını sağlayacak düzenlemeleri gerçekleştirendir. Buna ilaveten demokratik öğretmen, eleştiri ve aşağılamalardan kaçınmalı, sorumlulukları paylaşarak öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini geliştirmelidir (3). Ayrıca, güler yüzlülük, eleştiriye açıklık, esprili, hoşgörülü, adaletli, sevecen ve dengeli olma gibi nitelikler de demokratik öğretmenin özellikleri arasında gösterilebilir (4).

Demokratik öğretmen denilince akla gelen önemli bir unsur da demokratik sınıf ortamıdır. Bu atmosferde öğretmen, ne yetkici ne de serbest bırakıcı olmalıdır. Öğrenci sınıf kurallarının belirlenmesinde söz sahibi olmalı, ödül ve ceza pekiştirenleriyle değil, işini yapmanın gerçek yararlarını bilerek işine güdülenmelidir (5). Demokratik öğretmen, sınıf ortamında öğrencilerin görüşlerini alır, onların isteklerini öğrenir ve mümkün olduğu ölçüde gerçekleştirir. Ayrıca yapılacak işler konusunda öğrencilerle uzlaşır, onlara sorumluluk vererek kendilerine güven duymalarını sağlar. Buna ilaveten, öğrencilere çalışma düzenlerini seçme hakkı tanır. Başarılı ve demokratik sınıf yönetimi için öğretmenler aşağıdaki hususlara dikkat etmelidirler;

- Öğrencileri sevmeli, saymalı ve onların saygısını kazanmalı.
- Davranışlarında tutarlı olmalı.
- Sorumluluk üstlenmeli.
- Eğitimi, öğrenci merkezli bir süreç olarak görmeli.
- Öğrencileri farklı düşünmeye teşvik etmeli.
- Öğrencileri işbirliği yapmaya yöneltmeli.
- Öneri ve eleştirilere açık olmalı.
- Öğrencilerin yaptığı itirazları kabul etmeli.
- Öğrencileri sorun çözmede alternatif bulmaya yöneltmeli.
- Öğrencilere yanlış da olsa düşüncelerini söyleme cesareti vermeli.
- Öğrenmeye değer vermeli (6).

Demokratik bir öğretmenin sahip olması gereken demokratik değerler ve uygulaması gereken bazı demokratik davranış özellikleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (7):

Tablo 1. Öğretmenlerde Bulunması Gereken Demokratik Değer ve Davranışlar

Değerler	Davranışlar
Adalet:	Adaletin gerekliliğine inanır. Adil davranır. Çalışma arkadaşlarının adil davranmasını sağlar.
Eşitlik:	Eşitliğe inanır. Çalışanlara eşit davranır
Özgürlük:	Hak ve özgürlüklerin bilincindedir. Özgürlüğün sınırlarını bilir. Özgürlükleri kısıtlayıcı eylemi yoktur.
Yaşama saygı:	Yaşamın kutsallığını bilir. Yaşama sevinciyle doludur. Başkalarının yaşamını sınırlayıcı eylemleri yoktur.
Hoşgörü:	Hoşgörünün gerekliliğine inanır. İletişimde toleranslıdır. Uzlaşmadan yanadır. Cömerttir. Sabırlıdır
Duyarlılık:	Toplumsal değerlere duyarlıdır.

Yukarıdaki niteliklere sahip öğretmenlerin bulunduğu sınıflarda, çoğu kararlar öğrenciler tarafından alınır. Öğretmenin rolü, uygulanacak yöntem ve etkinlikler konusunda öğrencileri bilgilendirmek ve alternatifler geliştirmektir. Öğretmen - öğrenci işbirliği ile her konuda öneriler getirilir ve grup tarafından uygun görülen fikirler kabul edilir. Demokratik öğretmenlerin olduğu sınıf ortamında, öğrenciler bağımsız karar vermeyi ve öz denetimlerini geliştirmeyi öğrenirler.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, demokratik öğretmenlerde bulunması gereken nitelikler hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır.

Araştırmanın Modeli

Araştırma Örnek Olay yaklaşımına göre yürütülmüş olup, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programı son sınıf öğrencileri örnek olarak alınmıştır. Çalışma nitel bir anlayışla yürütülmüştür. Nitel sözcüğü, belli ortak özelliklerin paylaşılması ile ortaya çıkan yaklaşımları vurgulamaktadır. Nitel araştırmalarda belli bir konu ile ilgili araştırma yapılırken, araştırılan konu ile derinlemesine bilgi elde edilir. Nitel araştırma yaklaşımını kullanan araştırmacı, verilere doğrudan kaynağından ulaşır (8). Çalışmada açık uçlu anket soruları kullanılmıştır. Bireylerin araştırılan konu veya konular hakkında görüş ve düşüncelerini elde etmek için sıkça başvurulan veri toplama aracı ankettir (9).

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği programı son sınıfında okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Bu evrendeki bütün öğretmen adaylarına ulaşılmaya çalışıldığı için araştırma örneklem gerektirmemektedir. Çalışmada 19 bayan ve 31 erkek öğretmen adayına ulaşılabılmıştır.

Veri Toplama Araçları, Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmanın ilk aşamasında, demokratik öğretmen hakkında yazılan eserlerin incelenmesine dayalı genel bir literatür taraması yapılmıştır. Buna ilaveten, öğretmen adaylarının demokratik öğretmen hakkındaki görüşlerini ortaya koymak amacıyla, açık uçlu sorulardan oluşan bir anket formu geliştirilmiştir. Araştırılan konunun ışığı altında yapılandırılan anket formunun pilot çalışması, 6 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan pilot çalışma neticesinde hazırlanan anket formunda, bazı değişiklikler yapılmış ve veriler 2009- 2010 eğitim-öğretim yılının Aralık ayında toplanmıştır. Elde edilen veriler kategorilere ayrılarak analiz edilmiştir.

2. Bulgular ve Yorum

Çalışmaya 19 bayan ve 31 erkek olmak üzere toplam 50 sosyal bilgiler öğretmen

adayı katılmıştır. Elde edilen veriler aşağıdaki kategorilerde değerlendirilmiştir:

- Demokrasinin Tanımı.
- Sosyal Bilgiler Derslerinin Demokrasi Eğitimine Katkıları.
- Demokratik Öğretmen Özellikleri.
- Demokrasi Eğitimine Yönelik Eğitim Fakültesinde Verilen Eğitim
- Eğitim Fakültesinde Demokrasi Eğitimine Katkı Yapan Dersler
- Öğretmen Adaylarının Kendilerini Demokratik Öğretmen Görüp Görmediği Hakkındaki Görüşleri.

Demokrasinin Tanımı

Demokratik nitelikleri kazandıracak sosyal bilgiler öğretmenlerinin, demokrasi kavramını bilmeleri gerekmektedir. Bu çerçevede öğretmen adaylarına “demokrasinin ne olduğu” sorulmuştur. Tablo 2’de öğretmen adaylarının, demokrasi kavramı hakkındaki düşünceleri gösterilmektedir.

Tablo 2. Demokrasi nedir sorusuna verilen cevaplar

Cevaplar	F	%
Halk egemenliğine dayanan, milletin egemenliğinin hakim olduğu rejimdir.	28	%56
Her kesimden, her milletten ve her dinden insanın gerek kanun önünde gerekse kanun dışında eşit olmasıdır.	15	%30
Çoğulculuktur.	7	%14
Toplam	50	%100

Literatürde, demokrasi en genel anlamda, halk egemenliğine dayalı yönetim biçimi olarak tanımlanmıştır. Bunun yanında demokrasi kavramının bir takım temel özellikleri vardır. Bu özellikler; özgürlük, eşitlik, adalet, katılımcılık, hoşgörü ve insan hakları kavramlarıdır (10). Demokrasinin bu temel özelliklerini bilmeden, demokrasi kavramını sağlıklı bir biçimde açıklamak mümkün değildir. Ancak, çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yarısından çoğunun, demokrasi tanımını sadece halk egemenliği üzerine kurdukları görülmektedir. Geriye kalanların büyük çoğunluğunun, demokrasi kavramına yükledikleri anlam eşit haklar ve çoğulculuk olmuştur. Bu verilere dayalı olarak, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokrasinin tanımı konusunda istenilen seviyede bilgi sahibi olmadıkları anlaşılmaktadır. Buna ilaveten, yapılan tanımlarda demokrasinin temel özelliklerinden olan insan haklarına saygı, hoşgörü ve adalete yeterince yer verilmemiş olması, aday öğretmenlerin demokrasi kavramının farklı boyutları hakkında da yeterli bilgilerinin olmadığını ortaya koymaktadır.

Sosyal Bilgiler Derslerinin Demokrasi Eğitime Katkıları

Sosyal bilgiler dersi, demokrasi eğitime katkı sağlayacak temel derslerden birisidir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmen adayları, sosyal bilgiler dersleri ile demokrasi eğitimi ilişkisini çok iyi bilmelidir. Sosyal bilgiler dersi, demokratik nitelikler, hak ve sorumluluklar ile demokratik hakların nasıl kullanılması gerektiğiyle ilgili bilgi, beceri ve tutumları öğrencilere kazandırmalıdır. Sosyal bilgiler dersinin demokrasi eğitime bu genel katkılarına ilaveten, özellikle bu dersin tarih konularının öğretimi sonucunda, öğrenciler önemli nitelikler kazanabilirler. Örneğin, tarih konularının öğretimine dayalı olarak demokratik kavramlar, demokratik değerler ve demokrasinin önemli unsurlarından birisi olan düşünme becerileri öğrencilere kazandırılabilir (11).

Demokratik davranış kazandırma yolundaki en önemli kilometre taşlarından biri olan sosyal bilgiler dersinin, demokrasi eğitimindeki yerini ortaya koymak için, öğretmen adaylarına; “sosyal bilgiler derslerinin demokrasi eğitime ne tür katkılar yapabileceği” sorusu sorulmuştur. Öğretmen adaylarının cevapları Tablo 3’de açıklanmıştır.

Tablo 3. Sosyal bilgiler derslerinin demokrasi eğitime katkılarının neler olduğuyla ilgili soruya verilen cevaplar

Cevaplar	F	%
Sosyal bilgiler dersi demokratik, topluma faydalı, iyi bir vatandaş yetiştirme amacıyla olduğu için demokrasi eğitimini olumlu yönde etkiler.	15	%30
Sosyal bilgiler dersi öğrenciyi sosyalleştirir.	11	%22
Sosyal bilgiler dersi aracılığıyla öğrencilerin daha farklı dünya görüşlerine sahip olmaları sağlanır.	10	%20
Demokrasi ile ilgili kavramlar öğrenilir.	8	%16
Öğrenciye demokratik bir kişilik kazandırılmaya çalışılır.	6	%12
Toplam	50	%100

Bu konuyla ilgili olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarına sorulan sorunun cevapları incelendiği zaman, öğretmen adaylarının, sosyal bilgiler derslerinin demokrasi eğitimini nasıl destekleyeceği hakkındaki bilgilerinin eksik olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çoğunluğu, demokrasi eğitimi ile sosyal bilgiler dersi ilişkisini, etkili vatandaş ve demokratik birey üzerine kurdukları, verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Öğretmen adayları, özgür, bağımsız düşünebilen ve kendi sorumluluğunu bilen bireylerin sosyal bilgiler dersleri aracılığıyla yetiştirilebileceğini ifade etmişlerdir.

Demokratik Öğretmen Özellikleri

Sosyal bilgiler dersleri aracılığıyla demokrasi eğitime katkı sağlayacak olan öğretmenlerin davranışlarının da demokratik olması gerekmektedir. Literatürde demok-

ratik öğretmen davranışları; adalet, eşitlik, özgürlük, yaşama saygı, işbirliği, özgüven, hoşgörü, duyarlılık ve iyi arayış olarak ayrıntılı şekilde belirtilmiştir (4). Bu özelliklere sahip olan öğretmenin demokratik bir öğretmen olabileceği belirtilmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, demokratik öğretmen hakkındaki düşüncelerini öğrenmek için öğretmen adaylarına, “demokratik bir sosyal bilgiler öğretmenin nitelikleri sizce ne olmalıdır” sorusu yöneltilmiştir. Bu bağlamda alınan cevaplar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Demokratik öğretmen nitelikleri

Cevaplar	F	%
Sınıf içi etkinliklerde demokratik olan. Öğrencilerin düşüncelerine saygılı olan. Öğrencilere hoşgörüyle bakan ve yaklaşan. Öğrencilerin demokratik anlayışa sahip olmasını sağlayan.	14	%28
İyi bir vatandaş. Örnek bir öğretmen. Herkesi eşit gören ve adaletli olan.	12	%24
İnsan haklarına saygılı. Demokrasi bilinci gelişmiş. Öğrencilerin bireysel farklarını dikkate alan.	9	%18
Bir karara varırken öğrencilerin de fikrini alan. Adil ve dürüst olan.	8	%16
İleri görüşlü ve eşitlikçi. Sağ duyulu. İyi donanımlı (genel kültür ve genel yetenek).	7	%14
Toplam	50	%100

Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar dikkatlice incelendiği zaman, adayların demokratik öğretmenin sahip olması gereken değerler hakkında genel bilgilerinin olduğu görülmektedir.

Demokrasi Eğitime Yönelik Eğitim Fakültesinde Verilen Eğitim

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitimleri aşamasında, aday öğretmenlere demokratik bir öğretmenin sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumlar kazandırılmalıdır. Özellikle gelişmiş ülkelerde yetişen öğretmen adaylarına, eğitimleri süresince demokrasi ve demokrasi kültürüne uygun davranışlara yönelik eğitimler verilmektedir. Bu çerçevede, sosyal bilgiler öğretmen adaylarına, “demokratik bir öğretmen olmak için aldıkları eğitim hakkında ne düşündükleri” sorulmuştur. Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar Tablo 5’de açıklanmıştır.

Tablo 5. Demokratik öğretmen olmak için aldıkları eğitim hakkındaki görüşler

Cevaplar	F	%
Demokratik bir öğretmen olmak için yeterli eğitim almadım.	39	%78
Demokratik bir öğretmen olmak için yeterli bir eğitim aldım.	8	%18
Kısmen aldım.	3	%6
Toplam	50	%100

Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığı üzere çalışmaya katılan öğretmen adaylarının çoğunun, demokratik bir öğretmen olabilmek için yeterince eğitim almadıklarını düşündükleri görülmektedir. Sınıflarında demokrasi kültürünün gelişmesini sağlayacak olan öğretmenlerin, demokrasi eğitimine yönelik bir eğitim almamış olması, öğretmen eğitim sistemimizdeki önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitim Fakültesinde Demokrasi Eğitimine Katkı Yapan Dersler

Demokrasi kültürünün yerleşmesinde eğitimin büyük önemi vardır. Bu çerçevede, öğretmen adayları, üniversite eğitimleri süresince demokratik bilgi, beceri ve tutumları geliştirecek dersler almalıdır. Bu çerçevede öğretmen adaylarına, “üniversite eğitiminiz süresince demokratik anlayışlarınızı geliştiren dersler nelerdir” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar Tablo 6’te gösterilmiştir.

Tablo 6. Demokratik öğretmen anlayışını geliştiren ders hakkındaki görüşler

Cevaplar	F	%
Özel Öğretim Yöntemleri	20	%40
Toplum Hizmet Dersi	13	%26
Vatandaşlık Bilgisi	10	%20
Siyaset Bilimi	6	%12
Cumhuriyet Tarihi	6	%12
Sınıf Yönetimi	1	%2
Toplam	50	%100

Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar incelendiğinde, doğrudan demokratik davranışları geliştiren ders olmadığı, dolaylı olarak diğer dersler aracılığıyla demokratik özellikler kazanmaya çalıştıkları belirtilmiştir. Öğretmen adayları bu dersler içerisinde en önemli olarak sosyal bilgiler ve tarih eğitimine yönelik özel öğretim yöntemleri dersini gördüklerini belirtmiştir. Öğretmen adayları tarafından, bu dersler aracılığıyla demokratik öğretilerde bulunması gereken özelliklerinin öğrenilmeye çalışıldığı belirtilmiştir.

Öğretmen Adaylarının Kendilerini Demokratik Öğretmen Olarak Görüp Görmediği Hakkındaki Görüşleri

Öğretmen adaylarının eğitimleri aşamasında aday öğretmenler, demokrasiyle ilgili niteliklerini geliştirmelidirler. Özellikle demokrasi eğitimini doğrudan destekleyebilecek bir ders olan sosyal bilgiler dersinden sorumlu olacak öğretmenlerin, eğitimleri aşamasında bu yön geliştirilmelidir. Bu çerçevede aday öğretmenlere “kendilerini demokratik bir öğretmen adayı olarak görüp görmedikleri” sorulmuştur. Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar tablo 7’de belirtilmiştir.

Tablo 7. Öğretmen adaylarının kendini demokratik öğretmen olarak görüp görmediği hakkındaki görüşleri

Cevaplar	F	%
Demokratik bir öğretmen adayı olarak görüyorum.	36	%72
Demokratik bir öğretmen adayı olarak görmüyorum.	14	%28
Toplam	50	%100

Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara dayalı olarak, adayların yarısından çoğunun kendisini demokratik öğretmen adayı olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu durum, en azından demokrasi ve demokrasi eğitimiyle ilgili yeterince bilgileri olmayan ve bu konuda eğitim almamış öğretmen adaylarının demokratikliğe karşı olumlu tutumlarının göstergesidir.

3. Sonuç ve Öneriler

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik öğretmen olabilmesi ve demokrasi eğitimine katkı sağlayabilmesi için, demokrasiyle ilgili bilgi, beceri ve tutumları kazanmaları gerekmektedir. Öğretmen adaylarının demokratik öğretmen görüşlerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Öğretmen adaylarının çoğunluğunun demokrasi kavramı hakkında genel bir bilgisinin olmasına karşın, demokrasi kavramının temelini oluşturan unsurlar olan insan hakları, adalet ve hoşgörü kavramlarını bilemedikleri anlaşılmaktadır.
- Öğretmen adayları, sosyal bilgiler derslerinin demokrasi eğitimindeki yeri hakkında yeterli bilgiye sahip değillerdir
- Çalışmaya katılan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yarısından fazlası, demokratik öğretmen olmak için yeterince eğitim almadıklarını iddia etmektedirler
- Araştırmaya katılan adayların yarısına yakını eğitim fakültesinde almış oldukları özel öğretim dersinin, demokratik öğretim anlayışlarının gelişimine katkı sağladıklarını ifade etmişlerdir.
- Öğretmen adaylarının yarısından fazlası kendilerini demokratik bir öğretmen adayı olarak görmektedirler.

Elde edilen verilere dayalı olarak aşağıdaki öneriler yapılabilir:

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına demokrasi kavramının tüm yönleri öğretilmelidir.
- Sosyal bilgiler öğretmenliği programı demokrasi eğitimini destekleyecek yönde geliştirilmelidir.

- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına demokratik öğretmen olabilmek için yeterince eğitim verilmelidir.
- Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına sosyal bilgiler eğitiminin demokrasi eğitimini nasıl destekleyebileceği konusunda eğitim verilmelidir.
- Sosyal bilgiler öğretmenliği programı, öğretmen adaylarının demokratik özellikler kazanabilmelerine uygun derslerle desteklenmelidir.

4. Kaynakça

1. Göregenli, M., Gürşimşek, L. Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerde Demokratik Tutumlar, Değerler ve Demokrasiye İlişkin İnançlar. Uluslar Arası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu. Çanakkale Üniversitesi, 20- 21 Mayıs 2004.
2. Gordon, T. Etkili Öğretmenlik Eğitimi. (Çev.E. Aksoy), İstanbul: Yapa Yayınları, 1998.
3. Erdoğan, İ. Yeni Bir Bin Yıla Doğru Türk Eğitim Sistemi. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 2002.
4. Küçükahmet, L. “Demokrasi Eğitiminde Boyutlar ve Sorunlar”. (Panel,1), Demokrasi İçin Eğitim, Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1989.
5. Başar, H. Sınıf Yönetimi. İstanbul: M.E.B Yayınları Bilim Kültür Eserleri Dizisi, 1999.
6. Gözütok, D. Öğretmenliği Geliştiriyorum. Ankara: Siyasal Kitap Evi, 2004.
7. Küçükahmet, L. “Öğretmenliği Geliştiriyorum”, Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2002.
8. Yıldırım, A., Şimşek, H. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları, 2006.
9. Çepni, S. Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş. Trabzon: Üç Yol Kültür Merkezi, 2005.
10. Adahl, R. Demokrasi Üzerine. (Çev. B. Kadioğlu), Ankara: Phoenix Yayınları, 2001.
11. Demircioğlu, İ.H. “Türkiye’de Tarih Öğretimi Aktif Vatandaşlık Eğitimini Desteklemekte Midir? Tarih Öğretmenlerinin Görüşleri”, 21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi (Ed. M. Safran ve D. Dilek), İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi, 2008.